

Asia: VN/12980/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi digipalvelulain 6 a §:n muuttamisesta (tekoäly neuvonnassa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turun ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä digipalvelulain 6 a §:n muuttamiseksi (tekoäly neuvonnassa). Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta esityksessä on useita haasteita.

Resurssit ja tehostamistavoitteiden ristiriita

Haluamme erityisesti tuoda esiin ristiriidan esityksen tavoitteleman viranomaisen toiminnan tehostamisen ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi vaadittavien resurssien välillä. Julkisen rahoituksen niukentuessa toiminnan tehostaminen on välttämätöntä. Samanaikaisesti tekoälyn ja palveluautomaation käyttöönotto ja ylläpito kuitenkin lisäävät kustannuksia, erityisesti alkuvaiheessa. Esityksessä viranomaisille asetetaan velvoitteita, joiden toteuttaminen edellyttää merkittävää henkilötyötä. Näistä syistä esityksessä tavoitellut tehostamishyödyt realisoituvat käytännössä vasta suurilla käyttövolyyymeillä. Tämä johtaa siihen, että tekoäly ja palveluautomaatiota voidaan hyödyntää tosiasiallisesti vain rajatuissa, suuren volyymin käyttökohteissa.

Kyseinen haaste on sinänsä tunnistettu myös esityksessä, jossa todetaan, että tekoälyjärjestelmien tehokas ja tuloksellinen käyttöönotto edellyttää investointeja ja aiheuttaa ylläpitokustannuksia.

Neuvonnan ja automaattisen ratkaisun erottelun poistuminen

Korkeakoulujen toiminnassa neuvonnan ja varsinaisen päätöksenteon erottaminen toisistaan on usein vaikeaa. Neuvonta annetaan tyypillisesti vastauksena opiskelijan kysymykseen, jossa hän odottaa ohjausta suositeltavasta tai oikeasta menettelytavasta.

Opintohallinnossa neuvonta voi koskea esimerkiksi hakijan hakukelpoisuutta, opiskeluoikeutta tai opiskelijan lukuvuositmaksuvelvollisuutta. Tällaisissa tilanteissa neuvonnalla on tosiasiallisesti ratkaisun luonne, vaikka sitä ei muodollisesti määriteltäisi päätökseksi.

Virkavastuu ja rikosoikeudellinen vastuu

Esityksessä neuvontaan liittyvän rikosoikeudellisen vastuun rajat jäävät epäselviksi. Samalla esitys laajentaa rikosoikeudellista vastuuta, mikä voi johtaa tilanteisiin, joissa työntekijä joutuu vastuuseen seikoista, joihin hänellä ei ole todellisia vaikutusmahdollisuuksia. Tämä herättää merkittäviä huolia oikeusturvan sekä vastuun kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohdentumisen näkökulmasta.

Sisäiseen käyttöön tarkoitetut digitaaliset työvälineet

Esityksessä jää tulkinnanvaraiseksi, mitä tarkoitetaan sisäiseen käyttöön tarkoitetuilla digitaalisilla työvälineillä. Sisäisen käytön määrittelyllä on merkittävä vaikutus siihen, kuinka moneen palveluautomaatioon perustuvaan neuvontapalveluun digipalvelulain 6 a §:n mukaisia velvoitteita tulee soveltaa.

Saarinen Juha-Pekka
Turun ammattikorkeakoulu Oy